

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 22/2004 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn samt lagen om underhålls- trygghet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 september 2004 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn samt lagen om underhållstrygghet (RP 162/2004 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Leena Rauhala /kd). Motionen remitterades till utskottet den 18 februari 2004.

- En lagmotion med förslag till lag om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (LM 98/2004 rd — Päivi Räsänen /kd m.fl.). Motionen remitterades till utskottet den 7 oktober 2004.

Lagmotionerna

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande lagmotioner:

- En lagmotion med förslag till lag om ändring av 4 § lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (LM 96/2003 rd — Merikukka Forsius /gröna m.fl.). Motionen remitterades till utskottet den 9 oktober 2003.
- En lagmotion med förslag till lag om ändring av 4 § lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (LM 162/2003 rd —

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Eeva Kangasniemi, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Johanna Koivisto, justitieministeriet
- förmånschef Suvi Onninen, Folkpensionsanstalten
- konsultativ jurist Sami Uotinen och specialmedarbetare Anna-Maija Haliseva-Lahtinen, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår att lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn och lagen om underhållstrygghet ändras och får bestämmelser om verkställandet och finansieringen av förmåner i

sådana situationer som avses i EU:s förordning om social trygghet.

Till lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn fogas bestämmelser om utbetalning av vårdpenning och vårdtillägg enligt stödet för hemvård av barn när barn som bor i ett EU- eller

EES-land eller i Schweiz på grundval av förordningen om social trygghet har rätt att få förmånen från Finland. Enligt förslaget ska Folkpensionsanstalten verkställa utlandsbetalningen av hemvårdsstödet och svara för de kostnader som verkställandet föranleder. Staten finansierar stödet i de fall barnet de facto inte är bosatt i Finland.

I fråga om lagen om underhållstrygghet föreslår regeringen att verkställandet av underhållsstödet koncentreras till en enda kommun om barnets hemkommun inte är i Finland men barnet på grundval av förordningen om social trygghet har rätt att få underhållsstöd från Finland. I dessa fall ingår social- och hälsovårdsministeriet ett uppdragsavtal om verkställigheten med kommunen. Staten svarar till fullo för finansieringen av de stöd som betalas till andra EU- eller EES-länder och för de kostnader som verkställandet föranleder. Staten ska också ersätta den kommun som ingått uppdragsavtal för de kostnader som uppstår på grund av tillhandahållandet av sakkunskap i anslutning till tillämpningen av förordningen och på grund av informationen till andra kommuner.

Lagen om underhållstrygghet föreslås dessutom bli kompletterad med en bestämmelse om att Folkpensionsanstalten ska få tillgång till uppgifter som behövs i den samordning av förmåner som avses i förordningen om social trygghet.

När det gäller underhållsstödet är det sannolikt fråga om ett temporärt arrangemang på två år, eftersom underhållsstödet inte längre kommer att höra till tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet efter att den revideras

de förordningen träder i kraft, uppskattningsvis år 2007.

I propositionen föreslås vidare att lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ändras så att vårdpenningens belopp enligt stödet för hemvård av barn för ett barn under tre år i familjen höjs från nuvarande 252,28 till 294,28 euro per kalendermånad och att vårdpenningens belopp enligt stödet för privat vård av barn höjs från nuvarande 117,73 till 137,33 euro.

Dessutom föreslår regeringen att det till lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn fogas bestämmelser om en årlig justering av vårdtilläggets belopp.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2005. Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2005 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagmotionerna

I lagmotion LM 96/2003 rd föreslås att 4 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ändras genom att stödet för hemvård höjs med 33 euro per barn.

I lagmotion LM 162/2003 rd föreslås att 4 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ändras så att hemvårdsstödet vårdpenning betalas ut till fullt belopp för flerlingar.

I lagmotion LM 98/2004 rd föreslås att 4 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ändras genom att vårdpenningen enligt stödet för hemvård av barn höjs från 252,28 till 327,28 euro per kalendermånad för ett barn under tre år i familjen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet att propositionen är behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget med följande anmärkningar.

De föreslagna höjningarna i stödet för hemvård och privat vård av barn gör det lättare för barnfamiljerna att anpassa vården av barnet ef-

ter familjens situation och barnets behov. Höjningen gynnar alla de familjer som i stället för att sätta barnet i kommunal dagvård valt att vårda ett barn under 3 år hemma eller ordnat med privat vård för ett barn under skolåldern. Regeringen under statsminister Matti Vanhanen har i sitt program utfäst sig att förbättra barnfamiljernas ekonomi och höjningen av stödet för hem-

vård och privat vård av barn är ett led i regeringens ansträngningar. Barnbidraget höjdes den 1 januari i år och detta i kombination med den föreslagna höjningen av moderskaps- och föräldradagpenningarna som avses träda i kraft i början av nästa år och det nu aktuella förslaget förbättrar barnfamiljernas ekonomiska villkor och minskar risken för fattigdom.

De förslag i propositionen som gäller verkställande av stöd för hemvård av barn och underhållsstöd är en direkt följd av Europeiska unionens förordning nr 1408/71 om social trygghet. Enligt EG-domstolens avgörande är stödet för hemvård av barn en familjeförmån i den mening som avses i förordningen och ska följaktligen också betalas till stödberättigade barn som bor i andra länder än i Finland. Den föreslagna modellen enligt vilken staten står för finansieringen av förmåner som betalas utomlands är enligt utskottets mening befogad, med hänsyn till att utomlands bosatta familjer för det mesta saknar hemkommun enligt lagen om hemkommun här i Finland.

I samband med översynen av EU-förordningen om social trygghet poängterade utskottet att vårt bostadsbaserade system för social trygghet

gör att skyldigheten att betala ut förmåner till utlandet blir en aspekt som måste beaktas i vår nationella lagstiftning. Stöd för hemvård av barn har hittills betalats till utlandet i rätt liten utsträckning. Exportabiliteten av förmånen bör trots det vägas in när förmånssystemet utvecklas, menar utskottet.

Lagmotionerna

Utskottet har godkänt lagförslagen om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn samt lagen om underhållstrygghet utifrån propositionen. Härav följer att lagmotionerna bör förkastas.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslagen godkänns utan ändringar och

att lagmotion LM 96/2003 rd, LM 162/2003 rd och LM 98/2004 rd förkastas.

Helsingfors den 13 oktober 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löw /sv
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
Aila Paloniemi /cent

Leena Rauhala /kd
Arto Seppälä /sd
Osmo Soininvaara /gröna
Tapani Tölli /cent
Raija Vahasalo /saml
Erkki Virtanen /vänst
Tuula Väättäinen /sd
ers. Terhi Peltokorpi /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION

Motivering

Regeringen föreslår i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn en ändring som innebär att vårdpenningen enligt stödet för hemvård av barn höjs från 252,28 till 294,28 euro för ett barn under tre år i familjen och vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn från 117,73 till 137,33 euro per barn. Denna höjning är emellertid inte nog för att kompensera den stora nedskärningen på 1990-talet.

Stödet för hemvård av barn måste lyftas upp till samma nivå det låg på före den ekonomiska depressionen för att vara ett ekonomiskt realistiskt alternativ när föräldrarna ordnar med vård för sina barn. Därför föreslår vi att vårdpenningen enligt stödet för hemvård av barn höjs med 75 euro, från 252,28 till 327,28 euro.

Över 40 procent av dagisbarnens föräldrar skulle gärna stanna hemma och sköta sitt barn om det vore ekonomiskt möjligt. En flexibel arbetstid och allt som har med hemvårdsstödet att göra klassas fortfarande högst bland samhällets stödåtgärder. Stödet för hemvård av barn skulle ge familjerna möjligheter att stanna hemma och sköta barn under 3 år. Men av alla familjepolitiska förmåner är barnfamiljerna mest missnöjda med det blygsamma hemvårdsstödet. Familjerna bör ges en reell chans att utifrån sin egen livssituation välja det lämpligaste sättet att sköta barn under skolåldern. Föräldraskapet och omvårdnaden hemma backas inte upp av de familjepolitiska förmånerna på den nivå de nu ligger.

Den ekonomiskt värst utsatta gruppen är flerbarnsfamiljer. Det behövs satsningar av olika slag för att barnfamiljer inte ska drabbas av fattigdom och utslagning och tvingas bli beroende av sekundära vårdformer.

Dagvården borde alltid ordnas utgående från barnets bästa. En lång rad studier kring barns utveckling visar på att personligheten utvecklas

bäst om barnet får tillbringa sina tre första år hemma hos föräldrarna. Psykiska problem hos barn har bevisligen ett samband med en alltför tidigt inledd daghemsvård som inte håller måttet på grund av personalbrist. Barnläkare har upprepade gånger påpekat att risken för infektionssjukdomar minskar när barnen vårdas hemma. Sjukfrekvensen bland barn under 3 år är avgjort högre i den kommunala dagvården än hemma. I stora grupper noteras för barnen i snitt hundra sjukdagar per år. Samhället får årligen lägga ut över 100 miljoner euro enbart på behandlingen av öroninflammationer. Hemvården är en vårdform som definitivt förtjänar en större uppbackning, inte bara med hänsyn till barnets tillväxt och utveckling utan också i ett samhälleligt perspektiv för den offentliga ekonomins och arbets skull.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda föreslår vi

att lagförslagen godkänns enligt utskottets betänkande men 4 § i lagförslag 1 med följande ändring:

4 §

Vårdpenning

— — — — —
Vårdpenning enligt stödet för hemvård av barn är 327,28 euro för ett barn under tre år i familjen och 84,09 euro för varje följande barn under tre år samt 50,46 euro per kalendermånad för varje annat barn.

(3 mom. som i ShUB)

— — — — —

Helsingfors den 13 oktober 2004

Leena Rauhala /kd
Sirpa Asko-Seljavaara /saml

Eero Akaan-Penttilä /saml
Raija Vahasalo /saml